

Warszawa, 02-11-2022 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

III.7061.16.2022.AS

Pan

Krzysztof Kwiatkowski

**Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senatu RP**

Szanowny Panie Przewodniczący,

w związku z pismem Pana Przewodniczącego z dnia 25 października 2022 r. skierowanym do Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie opinii w przedmiocie rozwiązań zaproponowanych w projekcie ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (druk senacki 839) uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Rzecznik Praw Obywatelskich po zapoznaniu się z ww. projektem popiera wprowadzone zmiany mające na celu objęcie osób osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR przepisami ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. z 2022 r., poz. 2039).

Rzecznikowi Praw Obywatelskich znane są od dawna postulaty Zarządu Głównego Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę dotyczące zrównania w zakresie świadczeń osób podlegających represjom z tytułu przebywania na deportacji do pracy przymusowej do III Rzeszy z osobami, które podlegały represjom na zesłaniu w ZSRR w latach 1939-1956.

Problem ten podejmowany był także przez Rzecznika Praw Obywatelskich, m.in. w wystąpieniu do Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 2006 r.¹ Rzecznik zwrócił się wówczas z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie nierównego traktowania osób podlegających represjom z tytułu deportacji do pracy przymusowej do III Rzeszy w porównaniu z osobami, które podlegały represjom stalinowskim na zesłaniu w ZSRR. Rzecznik wskazywał, że osoby deportowane do pracy przymusowej do ZSRR mają możliwość wyboru uprawnień zarówno na podstawie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, jak i ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR. Osoby deportowane do pracy przymusowej do III Rzeszy takiego wyboru nie uzyskały, co stanowi zdaniem skarżących dyskryminację tych osób.

W odpowiedzi² zgodzono się z opinią Rzecznika, iż mamy do czynienia ze zjawiskiem pewnego zachwiania proporcji w traktowaniu osób, które podlegały zbliżonym represjom. Wskazano jednak, że represje doznawane w ZSRR były znacznie bardziej dolegliwe – trwały przeciętnie dłużej, osoby deportowane przebywały w znacznie trudniejszych warunkach klimatycznych i socjalno-bytowych, wreszcie, w przeciwieństwie do części robotników przymusowych, osoby te nie otrzymały jakichkolwiek świadczeń w okresie PRL. Ponadto grupa robotników przymusowych deportowanych do III Rzeszy stała się beneficjentami świadczeń wypłacanych przez Fundację „Polsko-Niemieckie Pojednanie”. W poruszonej przez Rzecznika kwestii Ministerstwo zaproponowało zachować obowiązujący stan prawny, tym bardziej, że zrównanie w prawach osób pobierających świadczenia z tytułu pracy przymusowej w III Rzeszy z osobami deportowanymi do ZSRR kosztowałoby budżet państwa kilkaset milionów złotych rocznie.

Zatem głównym argumentem powodującym utrzymanie zróżnicowania świadczeń były ograniczone możliwości finansowe państwa.

Zaproponowane w projekcie ustawy rozszerzenie pojęcia represji określonego w ustawie o kombatantach na represje, którym podlegały osoby deportowane do pracy przymusowej oraz osadzone w obozach pracy, o których w art. 2 ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w

¹ RPO-532879-III/06 z 21 czerwca 2006 r.

² Pismo z 16 sierpnia 2006 r.

obozach pracy przez II Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz.U. z 2021 r., poz. 1818) są realizacją postulatów środowisk osób represjonowanych i zasługują na akceptację.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/